

Jättar och dvärgar *Dialog om utveckling:*

Vilka länder är "utvecklade"? Och vilka är "underutvecklade"? Så länge man trodde att svaret på världens problem var mer pengar och mer teknologi tycktes svaret på den frågan vara enkelt.

Men nu har man börjat upptäcka att teknik och pengar inte är nog. Vi måste också utveckla människan själv. Annars riskerar vi att använda vår teknologi och våra pengar till att kasta atombomber på varandra.

Den engelske journalisten Peter Howard frågade redan för 20 år sen varför vi utvecklats till teknologiska jättar men förblivit moraliska dvärgar.

Om man ställer frågan på det viset har vi i vårt "utvecklade" - och samtidigt så invecklade - samhälle något att lära av folk från de så kallade u-länderna.

I det här numret presenteras bl a en kompositör som härstammar från Egypten, en indisk industriman, en ättling till huvudjägare i Papua Nya Guinea och en vaktmästare vid ett sjukhus i Zimbabwe. De kommer från u-länder och de har en moralisk dimension som utmanar vår litenhet.

Man kunde tillägga att röster från de förtryckta kommer med samma utmaning. Innan krigslagar blivit införda i Polen, riktade Lech Walesa följande ord till länderna i väst: "Ni har allting men saknar ett verkligt mål för ert liv. Vi har ingenting men vi är tillfreds därför att vi vet vad vi lever för."

B.J.

Den mänskliga faktorn

Först satte de västliga utvecklingsstrategerna sitt hopp till ekonomisk hjälp och det fungerade inte, sedan till teknologisk hjälp och det var inte heller tillräckligt. Nu anses det att den mänskliga utvecklingen är av lika stor betydelse.

Denna tanke av den holländske nobelpristagaren i ekonomi, dr Jan Tinbergen, anknöt man till vid öppnandet av konferensen *Dialog om utveckling II* i Asia Plateau, Panchgani, Indien, asiatiskt konferenscentrum för moralisk upprustning.

- Vid Panchgani-konferensen låg tonvikten just på den mänskliga aspekten, berättar Gunnar Wieselgren, som nu för andra gången besökte Indien.

Bland de övriga sju delegaterna från Norden fanns Abdelrahman Elkhatib, egyptiskfödd kompositör och musikpedagog samt Ulf Langefors, industriledare. De delgav sina intryck vid en sammankomst i Stockholm med 150 deltagare, däribland diplomater från Egypten, Tanzania, Västtyskland, Zambia och Zimbabwe.

Konferensen i Panchgani ägde rum 3 - 9 januari och samlade nära 200 delegater från 31 länder, däribland 14 muslimska länder eller länder med stora muslimska minoriteter.

Öppningsanförandet hölls av förutvarande egyptiske hälsovårdsministern dr Abdo Sallam, som ända sedan sin ungdom varit engagerad i den sociala utvecklingen i sitt land. Han talade om att vi i Väst ofta tänker *uti från* och *uppi från*. Men själv menade han att utvecklingen börjar i den enskilda individen. Den går därifrån till familjen, till landet och till det globala sammanhanget.

- Det slog mig, säger Gunnar Wieselgren, att en av våra svenska pionjärer sa nästan

samma ord, nämligen arbetarrörelsens förste "hövding", Hjalmar Branting. Han sa, att solidariteten börjar i familjen, går vidare till gruppen, till landet och till världen.

Abdelrahman Elkhatib och Gunnar Wieselgren hade på vägen till Indien besökt Egypten under fem dagar. Elkhatib berättar om en erfarenhet därifrån.

- Jag tänkte på min nära släkting som hade sårat mig djupt. Under en hel månad kunde jag inte sova. Jag kom bara

Forts. sid. 2

Abdelrahman Elkhatib

Solpumpar för miljoner

Ulf Langefors, svensk industriman med mångårigt engagemang i Mellersta Östern och Asien, återger här en del intryck från sin resa till Indien.

Jag har varit på många konferenser där vi diskuterat ekonomisk och teknisk utveckling. Men Panchgani var något ovanligt. Här var det fråga om hur vi i u-länder och i-länder kan nå fram till varandra som *människor* och sedan gå vidare från den basen.

I Indien mötte jag folk som sa: "Här kommer ni med er teknik, men vi behöver ert hjärta." Det behövs ett givande och tagande på detta område, en trafik i båda riktningarna.

En av deltagarna i Panchgani-

konferensen var M Varadarajan, en indisk industriman som jag i åtskilliga år samarbetat med och som fortsatt i ett integrerat industri- och utvecklings-samarbete mellan Sverige och Indien. I ett anförande vid konferensen sa han att han fått ett nytt perspektiv på sitt liv och att han sett relationerna till sin familj och medarbetarna i ett nytt ljus.

Vid konferensens slut inbjöds Abdelrahman Elkhatib, Gunnar Wieselgren, min son Arnold, 14, och jag att besöka några av de industrier som Varadarajan byggt upp. I Bangalore besökte vi bl a en läkemedelsindustri som ett av hans företag startat i samarbete med ASTRA och SIDA.

Där utvecklas bl a ett preparat mot spetälska. Det är de fattigas sjukdom. Eftersom de inte kan betala har man inte förutvelat satsa pengar på ett sådant preparat. Men Varadarajans främsta mål är inte att tjäna pengar, och han fann att ASTRA och SIDA var villiga att samarbeta i att framställa preparatet och få ut det till dem som behöver det.

Bekämpningen av sjukdomar är ett led i att utveckla den indiska landsbygden. Ett av Varadarajans många projekt i detta syfte är framställningen av *erla*, billiga och effektiva vattenpumpar som drivs med solenergi. Enbart i Indien skulle det behövas 20 milj sådana pumpar. □

Den mänskliga . . .

Forts. fr. sid. 1

ihåg vad som hade hänt. Jag kände mig ofta bitter och ledsen. Nu tänkte jag att jag måste befria mig från denna bitterhet.

Släktingen skulle fylla år. Det blev en kombinerad födelsedags- och avskedsfest på julaf-ton, innan resan på natten skulle fortsätta till Bombay.

— Hela familjen (= närmaste slakten) kom samman, 75 - 80 personer. Det var massor av tår- tor och annat. Och glädje. Och plötsligt sa de att onkel Abdelrahman skulle hålla tal. Jag tänkte att nu var min bästa chans att befria mig. Jag kan inte säga från hat. Jag hatade honom inte. Men jag var bitter.

— Jag sa till honom: Jag vill bekänna en sak och jag ber dig om förlåtelse. Han blev skakad. Jag sa att jag blivit sårad många gånger och blivit bitter. Jag vill be om ursäkt för att jag hade denna känsla mot dig. Jag hoppas att du förlåter mig. — Vad, är det han som ska be om ursäkt (tycktes alla tänka)?

— Efter detta, tänkte jag, nu kan jag flyga till Indien som en ... (flaxar med armarna). Jag hade tvättat mina känslor, oavsett om han hade tagit emot det på det riktiga sättet eller inte. Och kanske kommer det att hjälpa honom också senare. Och det hjälper säkert kusiner och barn och deras syskon.

— Varför gjorde jag detta? Därför att jag skulle åka till Indien, till en konferens som bygger på absoluta moraliska normer, ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek. Kärleken är sammanfattningen av alltsammans. Jag tänkte, att jag måste börja med att praktisera dessa normer själv först. Och det har jag bestämt mig för.

— Det var en förmån att följa med Abdelrahman och träffa hans familj, tar Gunnar Wieselgren vid. Strax före Abdelrahmans tal hade vi sett en TV-kassett med ett långt parlamentstal om säkerhetssituationen. Jag tänkte på relationen mellan de båda talen: att vägen till säkerhet faktiskt är vägen genom förlåtelse, och att vägen till utveckling också går via förlåtelse.

N.E.S.

HAN VÄGRADE ANGE SINA PLÅGOANDAR

En indisk general, H Singh, berättade i Panchgani hur han och hans bror blivit tillfångatagna av japanerna på Malackahalvön under andra världskriget. De utsattes för fruktansvärd tortyr.

Vid krigsslutet anlände en allierad undersökningskommis-sion. Inför den skulle indierna ange vilka japaner som torterat dem. Men de vägrade. Den japan-ske kommandanten sade efteråt med tårar i ögonen till Singhs bror: — Ni är en större man än jag. Förlåt mig.

Nästa dag talade en japansk kvinna, Yukika Sohma, i Panchgani. På sitt lands vägnar bad hon general Singh om förlåtelse och tillade att hon personligen påtagit sig ansvar för sitt lands felsteg. En dag hade hon hört att Japan inte gjort nå-gonting för båtflyktingarna från Vietnam, ett land som Japan ockuperade under kriget. Hon fick idén att be varenda en av de 114 miljonerna japaner att ge en yen för flyktingarna. Inom tre månader hade mer än 114 miljoner yen insamlats. □

I storpolitikens kulisser

I Cancun i Mexico samlades i oktober förra året 22 politiker från norr och söder. Mötet hade kommit till stånd på initiativ av Brandt-kommissionen. Avsikten var att få igång den avbrutna dialogen mellan u-länder och i-länder.

En av de journalister som bevakade Cancun-konferensen var Geoffrey Lean som skriver för *The Observer*. Han har specialiserat sig på miljö- och utvecklingsfrågor och har bl a skrivit boken *Rich world, poor world*. I nedanstående referat ger han några glimtar bakom kulisserna av de attitydförändringar hos topp-politiker som banade vägen till Cancun.

Vi behöver en ny ekonomisk världsordning. Vi behöver många strukturella och tekniska förändringar. Men jag är övertygad om att de aldrig kommer att kunna genomföras utan grundläggande förändringar i människors attityder. Detta gäller också på allra högsta nivå.

Några exempel: 1976-77 var förbundskansler H Schmidt ett hinder i vägen för samarbete mellan staterna i väst i utvecklingsfrågor. Tyska delegater vid konferenser för utveckling brukade säga: "De här planerna är ju bra. Men vår ledande ekonom är emot dem." Och när de tillfrågades vem denne ledande ekonom var, blev svaret: "Helmut Schmidt".

Australiens premiärminister, fårfarmaren Malcolm Frazer, är miljonär och konservativ. Man kunde knappast vänta sig att han skulle vara en av utvecklingstankens vapendragare. Men det är han faktiskt. Han och Michael Manley, dåvarande socialistisk premiärminister i Jamaica, träffades och samtalade om hur de skulle kunna hjälpa Helmut Schmidt till en ny förståelse av utvecklingsfrågorna. arrangerade en informell toppkonferens i liten skala i Jamaica och bjöd in Schmidt och en del andra. Man talades vid man och man emellan. Schmidt ändrade inställning. Han förblev en hårdhudad, realistisk ekonom, misstänksam mot utvecklingsretorik. Men han hade blivit en engagerad och effektiv vapendragare för utvecklingstanken.

DET SÅG MÖRKT UT

Sedan hade vi val i England och USA. Våra nya ledare var inte särskilt entusiastiska för samarbete med den tredje värld-

den. Det gällde särskilt i USA, ett land som kan blockera reformer på detta område. Det verkade inte som om president Reagan hade mycket tid över för sådana här frågor. I mars 1981 såg det mörkt ut. En rad toppkonferenser var omedelbart förestående — industriländernas konferens i Ottawa, samväldeskonferensen i Melbourne och Cancunkonferensen i Mexiko.

En vecka före Ottawa-konferensen besökte Kanadas premiärminister Trudeau Reagan och kom tillbaka mycket nedslagen. Han trodde att frågan om den nya världsordningen måste strykas från konferensens agenda eftersom Reagan inte var intresserad av den. Om det hade skett — det vet vi nu efteråt — skulle många länder i Tredje världen ha bojkottat Cancun.

Då gjorde Malcolm Frazer ett besök hos Ronald Reagan, med den fasta föresatsen att tala igenom hela frågan med honom. Som resultat av sammanträffandet blev den amerikanske presidenten övertygad om att han måste prioritera utvecklingsfrågorna mycket mera än dittills. Toppkonferensen i Ottawa blev ett genombrott, det kan vi journalister som var där intyga. Amerikanerna och engelsmännen gick med på ganska stora förändringar i sin politik i förhållande till Tredje världen.

Men under veckorna före Cancun kom ett bakslag. Strax före avresan till konferensen talade Reagan vid ett stort möte i Philadelphia: "Vi kommer att konfronteras med en mycket fientlig atmosfär i Cancun." Men när han kom dit blev det inte så. Tredje världens ledare hade lämnat bitterheten hemma och gick in i samtalen i en konstruktiv anda och försökte övertyga Reagan med argument, men utan bittra anklagelser.

I denna atmosfär visade sig Reagan och Mrs Thatcher villiga att gå Tredje världen till mötes. Efteråt sade Mrs Thatcher någonting oväntat, för att inte säga otroligt. Hon refererade till ett samtal med Indira Gandhi som övertygat henne om att Indiens problem var mycket värre än Storbritanniens. Mrs Gandhi hade citerat ett indiskt ordspråk: "Jag brukade klaga över att jag inte hade några skor tills jag mötte en man som inte hade några fötter."

"Detta grep mig djupt", fortsatte Mrs Thatcher. "Jag började förstå hur tacksamma vi borde vara för det vi har."

I SISTA MINUTEN

Men till slut snubblade Cancun-konferensen över just den mänskliga faktor som kunde ha betytt framgång. Man kom fram till en kompromiss som skulle ha resulterat i betydelsefulla nya samtal mellan rika och fattiga länder före årsskiftet. Men i sista minuten beslöt sig tydligen några bakgrundsfigurer bland Tredje världens tjänstemän i Cancun för att slå sönder kompromissen. Det finns olika åsikter om varför de agerade på det sättet. Antagligen var ett motiv den djupa misstron mot USA och bitterheten över tidigare erfarenheter. Somliga anser, med rätt eller orätt, att dessa tjänstemän inte ville ha förhandlingar i vilka de själva inte skulle ha en central plats.

Den mänskliga motivationen är alltså en faktor, även på högsta nivå, liksom på alla andra nivåer. Utan en förändring i människornas attityder kommer strukturerna aldrig att förändras. Men ytliga attitydförändringar är också meningslösa om de inte leder till ändrade strukturer. □

Pionjär i Papua Nya Guinea:

Vi gick obeväpnade till huvudjägarna

Med sina hundratals öar, hundratals språk och stammar är Papua Nya Guinea ett land som vandrat från stenåldern rätt in i jetåldern. Det blev självständigt 1975. Ännu för femtio år sedan var landet känt som huvudjägarnas rike.

Listen My Country heter en nyutkommen bok från detta märkliga land, författad av Alice Wedega, själv barnbarnsbarn till huvudjägare men barn till kristna papuanska föräldrar.

Alice Wedega har som första kvinna i Papua Nya Guinea tilldelats utmärkelsen MBE, Member of the British Empire. Hon var sitt lands första kvinnliga parlamentsledamot. I kvinnoorganisationer, som scoutledare, socialarbetare och lärare har hon varit verksam. Särskilt i konferenser för kvinnofrågor i Stilla Havsområdet har hon representerat sitt land. När detta skrivs har hon nått den för sitt folk höga åldern av 76 år.

De viktigaste anteckningarna för hennes autentiska berättelser om huvudjägarna i Papua gjordes under en period på 1930-talet. Under andra världskriget gömdes anteckningarna. Efter kriget återfanns gömstället. Anteckningarna gick att läsa, trots att de blivit vattenskadade.

Mot slutet av sin bok tackar författarinnan för det nära samarbete hon känt sig ha med de nordiska länderna. Vid ett Europabesök 1971-72 utsträcktes resan till Finland och Sverige. I november, då snön redan låg tjock över Nordkallotten, färdades jag med Alice Wedega och hennes australiska följeslagare Elsie Campbell norr om polcirkeln. I flera hem där vi hälsade på visade Alice hur man med ett enda hugg klyver en kokosnöt. Hon fick låna något redskap att använda mot en på Tempo i Kiruna inhandlad nöt. Mest nöjd var hon när hon i en samisk familj fick använda den största kniven, den som användes till att knäcka mörghäns vid renslakt. Nöten höll hon alltid i höger hand och kniven i vänster, när hon högg till. Lyckligtvis missade hon aldrig nöten!

URGAMLA LEVNADSMÖNSTER

Tack vare Alice Wedegas närkontakt med skeendet får man i boken veta något om vad som låg bakom huvudjägarnas urgamla levnadsmönster. Några av dem berättar själva, framt och fränt, om barndom och uppväxttid.

— Mitt liv som huvudjägare började då jag dödade min morbror som hade kommit in i mina föräldrars matbod för att stjäla sötpotatis, inleder hövdingen Sibodu sin berättelse. Han förklarar vidare den oerhörda förödmjukelsen hos en ung man som föraktas av de mer mogna krigar-

na inom stammen ända tills han— i desperation— dödade någon för att bli erkänd! Sen får han gå med ut på räderna i djungeln och snabbt skaffar han sig fler erfarenheter.

Barn lärdes upp av äldre genom att jaga och döda djur. Deras lekar var redan från början krigiska och de slogs med stenar och klubbor. En ung man borde kunna ge sin tilltänkta hustru fingret av en man som han dödat. Hon bar det i ett snöre runt halsen. Det visade att hennes man var stark nog att försvara henne mot möjliga rivaler.

Vissa stammar hade på 30-talet hunnit bli praktiskt taget utplånade. Å andra sidan fanns det ända tills nyligen en del stammar i Papua Nya Guinea som ingen utomstående vetat om. De hade levt totalt isolerade i sin egen dal eller bergsklyfta i de otillgängliga högländerna.

MERIT ATT SITTA I FÄNGELSE

Den vite guvernörens bekymmer var stora. Han anförtroddes en engelsk missionär att han skulle bli tvungen att hota huvudjägarna med dödsstraff om inte deras stamfejder upphörde. Men hur skulle en sådan åtgärd förstås av dem som redan straffade varann genom att döda? Och hur skulle de vita missionärerna kunna fortsätta att predika fred och försoning för "vildarna"?

Den enda straffåtgärd man dittills använt var att sätta de allra värsta i fängelse. Men behandlingen var human och fångarna kom hem mer feta och glänsande än de varit innan. Alla i hembyarna gjordes uppmärksamma på detta, och snart blev det något av en merit att sitta i fängelse och bli gödd av staten.

Den vite guvernören invigde en engelsk missionär, Cecil Abel, i den svåra situationen. Abel var ledare för missionsstationen på den lilla ön Kwato. Dit hade Alice Wedega fått komma för att gå i skola och senare hade hon utbildats till lärare. Nytt liv hade kommit till missionsstationen genom att några av missionärerna vid en resa till England träffat samman med Oxfordgrupprörelsens folk. Den nya andan spred sig och påverkade alla på Kwato. Som en följd av detta ville man göra något för att skapa fred och försoning i landet mellan de olika stammarna.

Så kom det sig alltså att en liten grupp papuaner, däribland Alice och en kvinna till samt en vit man, Cecil Abel, beslöt att gå in i djungeln till huvudjägarna.

Alla som gav sig in i det området borde vara väl beväpnade. Det var den allmänna uppfattningen. Men den här gruppen motstod alla goda

råd i den vägen. Hur skulle huvudjägarna kunna tro på dem om de bar vapen? "Gud skickar oss och han skall skydda oss," förklarade de trosvisst.

När det lilla sällskapet nalkades en by blev invånarna ofta förskräckta och sprang och gömde sig. Man kände bara till besök från fientliga stammar eller från lagens väktare som alltid kom med laddade gevär. Så småningom märkte byinvånarna att de här människorna kom obehäpnade och då vågade de sig fram.

Alice Wedega: "Så här knäcks kokosnöten!"

Gruppens bärare tjänstgjorde som tolkar i inledningsstadiet. En del av huvudjägarna hade lärt sig förstå Motu-språket när de varit i fängelse vid kusten.

— Våra bärare förklarade att vi inte kom för att döda. Misstänksamheten började vika och snart kunde vi själva börja växla några ord med huvudjägarna. Det mesta kunde i alla fall inte uttryckas i ord. Vi fick hoppas att de såg vårt annorlunda sätt att vara, förklarar Alice Wedega. Där var vi nu mitt ibland dem. Vi var män och kvinnor som arbetade tillsammans. Vi var glada, inte rädda. Och vi bad till den Gud vi trodde på. Vi lyssnade till den gode Andens röst.

Onda andar kände folk mycket väl till. I själva verket levde man i ständig fruktan för onda makter, trolldom och bråd död. När nu en bys alla invånare samlades och man bad tillsammans, var det en helt ny erfarenhet.

När Kwato-gruppen var på hemväg märkte de att de var iakttagna. Fem hövdingar från de krigande stammarna hade följt efter gruppen på hela färden. Man föreslog att hövdingarna skulle följa med till Kwato och till allas förvåning

gick de med på förslaget. De stannade några veckor på missionsstationen.

Vad händer när en huvudjägare skall börja ett nytt liv? Folket i Kwato hade klart för sig att instruktioner och övertalningar inte skulle löna sig. Men kunde "den gode Andens ledning" vara något som huvudjägarna själva upplevde? Att hitta rätt i djungeln, att finna en stig där synbarligen ingen fanns, att finna vad man behövde för att klara livet var naturliga ting för dem. De kallade det för sitt "finnande" när de fick nya tankar om vad de skulle göra.

De fem hövdingarnas "förvandling" sattes förstås på prov vid hemkomsten. Några månader förflöt innan folket i Kwato fick höra hur det hade gått. Men så sammankallade hövdingarna till fredsfest i en av byarna vid nästa fullmåne.

— Vi fann en stor skara samlade, berättar Alice Wedega. Och där fick vi höra att hövdingarna, de fem som varit på Kwato, gått runt till alla stammarna de krigat mot. Överallt bad de om förlåtelse för alla gräsligheter de begått. Fredsfesten varade i tio dagar. Alla berättade. Man fick t o m höra en hel stam be en annan stam om förlåtelse. Alla hade haft mat med sig men den tog slut eftersom ingen hade bråttom hem. Folket i byn erbjöd då kvinnorna från de gästande stammarna att gå in i deras trädgårdar och skörda vad de behövde för att laga mat. Något sådant hade man aldrig varit med om.

Naturligtvis blev det inte ändring på alla håll genast. Det fanns medicinmän och trollkarlar som inte ville mista sin makt över folkets sinnen. Men de ursprungliga fem hövdingarna och flera med dem föll aldrig tillbaka i det gamla hämndmönstret, trots att en del av dem tillfogades kroppsliga skador.

En social landreform genomfördes och fick en viss betydelse. En hövding delade upp sitt gan-ska bördiga område nära kustlandet. Också de forna fiendestammarna inbjöds att ta delar av området i besittning. De byggde upp nya byar, odlade trädgårdar och fick rikligare skördar än de tidigare haft.

En skola byggdes på området. Alice Wedega blev en av lärarna där. I sammanlagt fem år, före och efter andra världskriget, undervisade hon huvudjägarnas barn. Boken har många berättelser om hennes pedagogiska mödor med dem.

Där byggdes också en kyrka och alla var med om att arbeta på bygget. När den invigdes var väggarna smyckade med kokospalmsblad och färgrika blommor. En av hövdingarna höll tal:

— När jag började lyssna till den gode Anden var min första tanke att stifta fred med mina gamla fiender. Det var de som vår stam alltid hade hatat.

I handen höll hövdingen sina spjut. Inför hela församlingen bröt han sönder dem. Och de avbrutna spjutens fästes i kyrkans vägg som ett tecken på att det nu skulle råda fred mellan stammarna.

Gerd Jonzon

Att bryta den onda cirkeln

Camilla Thornberg, sjuksköterska från Göteborg, begav sig ut till Rhodesia-Zimbabwe medan kriget ännu pågick och framtiden tycktes högst osäker för landet. Motsättningarna mellan stammarna var då, och är fortfarande, ett av problemen. Vad Camilla Thornberg upplevde på nära håll visar hur vardagens till synes små händelser kan ha inflytande på ett större händelseförlopp. Och för att fortsätta den sortens brobyggande har hon nyligen återvänt till södra Afrika.

I Zimbabwe finns två huvudstammar med stora motsättningar mellan sig. Den ena är shonastammen som Robert Mugabe tillhör och som befolkar den delen av landet där huvudstaden Salisbury ligger. Södra delen av landet med Bulawayo som centralort är hemvist för ndebelefolket. De kallar sin ledare, Joshua Nkomo, för "Fader Zimbabwe".

I Bulawayo där jag bodde en tid träffade jag en sjuksköterskekollega. Hon var högt kvalificerad men kunde inte få något jobb i Salisbury. Däremot kunde hon få ett i Bulawayo. Men då skulle hon som shona bli tvungen att arbeta bland ndebelekolleger, och det var som att flytta till fiendeland.

RÄDD OCH FÖRTVIVLAD

Hennes tro på Gud var färsk och nyfunnen. När hon sökte svar på frågan vad hon borde göra fick hon klart för sig att kanske Gud skulle ha en alldeles speciell uppgift för henne i Bulawayo. Men det blev snart problem på kliniken. Hon blev trakasserad och hotad av sina kolleger. "Vi ska nog driva dej och alla andra shonas tillbaka över Shanganfloden!" Där går gränsen mellan shona- och ndebeleland.

En dag sökte hon upp mig, rädd och förtvivlad. Hon var helt inställd på att packa sina saker och flytta tillbaka till Salisbury. Vi pratades vid. Hur var det med tanken på en speciell uppgift i Bulawayo? "Vad är det som styr dig - Gud eller din rädsla?" undrade jag. Hon blev tyst och tankfull. Hennes ansikte speglade striden som pågick i hennes hjärta. Efter en stund beslöt hon att stanna.

Kunde hon ändra på situationen? Hon bestämde sig för är-

lighet med sina arbetskamrater. Hon ville säga dem hur hon kände det med den hotfulla stämningen. Detta krävde allt hennes mod. Just som hon beslutat sig öppnades dörren till hennes rum. Det var vaktmästaren på kliniken och han var förtroendemän i Joshua Nkomos parti. Han hörde uppmärksamt på vad hon ville säga och gick och talade med de andra ndebelekollegerna. Efter en stund återvände han med en hälsning från sköterskorna, där de bad om förlåtelse för sina hotelser. I teipausen den dagen blev det skratt och ryggdunkningar. Stämningen på kliniken lättades och man lurpassade inte längre på varandra.

Kort därefter skulle en av ndebelesköterskorna fara till Salisbury för att välkomna Joshua Nkomo, som återvände från sin landsflykt. På arbetsplatsen hjälptes hennes vänner åt att skramla till tågbiljetten. Med glimten i ögat kom hon också till sin shonakollega och frågade om hon ville hjälpa henne att fara och välkomna "Fader Zimbabwe"! Med ett skratt överlämnade min vän sitt bidrag.

SAMARBETE KRING FILM

Hur kunde nu den nya förståelsen och känslan av samhörighet fördjupas? Min vän fick en idé. Hon skulle inbjuda vaktmästaren att se filmen "Frihet". Den handlar om hur ett afrikanskt land uppnår självstyre inte minst genom försoning mellan stammarna. Vi visade filmen i det hem där jag bodde tillsammans med en vit kollega. Det var första gången vaktmästaren hade kommit in i ett "vitt" hem. Utan ett ord sjönk han ner på golvet med en vakt på varje sida. Inte myck-

et blev sagt efter filmen. Men det syntes i hans ansikte att den hade gjort djupt intryck.

Med stor entusiasm ordnade sedan ndebelevaktmästaren och shonasköterskan en visning av filmen på kliniken. Detta blev inledningen till att flera visningar arrangerades i "syskonskap" mellan de två stammarna. Ibland presenterades filmen av shonasköterskan på ndebelespråket.

OVÄNTAD HJÄLP

Så kom den stora dagen som alla väntat på under sju år av grymt krig: självständighetsdagen i april 1980. I Bulawayo firades den på den största idrottsplatsen. Tillsammans med min vita vänninna for jag dit för att uppleva den stora händelsen. När vi såg folkmassorna ringla sig utanför stadion upptäckte vi att vi var de enda vita bland tiotusentals svarta. När vi anslöt oss till kön mumlades det hotfullt omkring oss. Inte kunde jag sätta en skylt på mig som annonserade att jag var från Sverige. För alla i kön var jag vit och det var de vitas styre de kämpat för att befria sig ifrån.

Då dök en räddande ängel upp: vaktmästaren! Resolut tog han oss under sina vingars skugga och förde oss in i stadion. Tillsammans med honom fick vi uppleva en fest som vi aldrig skall glömma. När det nya Zimbabwes flagga hissades för första gången var jublet obeskrivligt. För att inte tala om glädjeyttringarna i sång och dans när de tre forna fiendearméerna, den vita rhodesiska, Nkomos ZIPRA-soldater och Mugabes ZANLA-styrka marscherade in tillsammans under en ledare.

Camilla Thornberg

Konsten att valla för klabbföre

I förra numret av *Ny Värld* omnämndes ett nyårsläger för ungdom som skulle hållas i Brandbu, Norge. Ett 60-tal personer deltog. Charlotta Rydgård (16) från Stockholm var en av de 18 svenskarna där.

Jag försöker samla intryck och kommentarer från olika deltagare på lägret:

— Detta är så verklighetsnära. Inte bara en massa teori utan man får höra om det som verkligen händer.

— Med kompisar i skolan talar man mest ytligt, men här försöker man verkligen vara ärliga mot varann.

Naturligtvis är inte alla kommentarer positiva. En del missar sker ju alltid. Dessutom kan det vara svårt att upptäcka något om sig själv eller sin omgivning som man känner är fel, något man måste ändra på. Men just genom dessa upptäckter tror jag man kan få hjälp att finna något nytt i sitt liv — och hjälpa andra att också göra det.

En norsk pojke sa att det var "roligare" på detta läger än ett annat han varit på. Lugnare alltså. I ordets svenska betydelse var det väl ungefär lika, tyckte han. Kanske är just detta norska "rolig" något som

jag tycker är så fint med ett läger som detta. Att mellan alla aktiviteter kunna sitta ner och lyssna till sin inre röst, sitt samvete. Att inte försöka överbevisa andra om vem som har rätt, utan gemensamt försöka finna vad som är rätt. Jag förvånas ofta över hur mycket fint och överraskande som kan komma fram när man har en "rolig" stund och är absolut ärlig. Att höra om andras problem och kamp kan också vara stärkande för en själv. (Missförstå mig rätt..!)

Inte reser man till ett sådant här läger som en sorts människa och kommer tillbaka som en helt annan. Att tro att det räcker med att förändras en gång i livet är nog att lura sig själv — men någon gång måste man ju börja!

Moralnormer var ämnet för ett av mötena. Det är lätt att ta till skidliknelser i Norge och någon liknade detta att följa absolut ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek vid att följa ett skidspår och inte klampa ut i snön bredvid. Någon påpasslig påpekade att det ju faktiskt kan vara klabbföre. Visst kan det vara det. I synnerhet känns väl det när man är tillbaka i sina vardagsvanor, på sin arbetsplats eller, som jag, i skolan. Men detta är nog orsaken till att jag så mycket uppskattar sådana här läger: Att man gemensamt försöker finna det rätta skidspåret och övervinna klabbföret.

"Rolig" nyårssafton i Brandbu.

Lotta

Läsarbrev:

Strängt personligt

I åtta år kallade jag mig kristen och ville vara det men undrade ofta varför det gav så lite frukt.

Jag fann till slut en väg till ett mer meningsfullt liv. En vän hjälpte mej mycket genom att få mej att förstå att jag hade dåligt samvete för en massa saker och att jag inte kunde springa ifrån det. Jag satte mej ner och skrev ner på ett papper allt jag kunde komma på som tyngde mitt samvete. Det var en enorm befrielse att upp-

leva att Gud förlät mej. Det var saker som mest hade skadat mej själv och var inte något som jag kunde reparera gentemot någon annan i efterhand. Men jag upplevde ett helande själv. Jag behövde inte skämmas för mej själv eller försvara mej hela tiden.

Några månader senare fick jag erfara en sak som var väldigt jobbig. Jag hade varit kär i en kille under en längre tid. Eftersom han var kristen och väl också hade kontakt med Gud, trodde jag säkert att det var Guds vilja att det skulle "bli nåt" mellan oss. Men det hela utvecklade sig inte som jag hade tänkt mej. Hans känslor för mig hade svalnat och han började sällskapa med min bästa kom-

pis. Jag tror aldrig att jag blivit så besviken och sårad. Hela min framtid var inställd på honom. Kände mej övergiven av Gud också.

Efter att den värsta gråten och besvikelsen lagt sej fick jag möta Guds kärlek. Han gjorde klart för mej att han ville ge mej nåt mycket större än vad nånsin någon man kunde — ett nytt liv och en djupare kärlek. Nu hade jag inget eget att förlita mej på längre, det var "bara" Gud kvar. Nu vågade jag ta steget fullt ut och bejaka honom. Ibland kanske Gud behöver ta i med hårdhandskarna för att få oss att lyssna. För mej var det så i alla fall.

Kerstin

Bristkante

moralisk och andlig utveckling

Människor hungrar efter mat, frihet och fred. De vill vara ansvariga för att forma sin egen framtid. Somliga har mat, andra frihet, andra ingendera. Somliga har bådadera men är andligen svältfödda.

För att råda bot på materiell och andlig fattigdom måste vi finna nya utvecklingsvägar. Alla människor behöver mat och arbete, frihet och något att tro på. Freden blir en frukt av materiell och andlig utveckling.

De som kommer till Caux söker svar på många viktiga frågor.

Hur kan framtidens enorma utmaning mötas och motsvaras av en andlig utveckling i människan själv? Om detta försummas kommer aldrig så fina utvecklingsprogram också i fortsättningen att slå slint.

Var finns den kraft som kan omforma de drifter och begär, den makthunger och bitterhet som gör förnuftiga lösningar till utopiska drömmar? I en otrygg värld kommer vägen framåt att klarna genom den insikt Gud ger åt dem som söker efter *hans* sätt att handskas med skapelsen.

Caux sommaren 1982:

PROGRAM

Inom ramen för Caux 1982 planeras följande konferensavsnitt:

10 - 20 juli	Öppningskonferens med representanter från olika världsdelar.
16 - 18 juli	Symposium där nya mål och vidare perspektiv för Europa och Nordamerika utforskas.
23 juli - 2 aug	För hela familjen: Hur engagerar vi oss för världen?
5 - 11 aug	Studievecka kring konferensens huvudtema.
6 - 8 aug	Samling för folk från vårdsektorn och andra som är intresserade av hälso- och sjukvård.
14 - 22 aug	Afrika - vägen till framtiden.
24 - 29 aug	Världens industrier - konfrontation eller gemensam uppgift? Konferens för ansvariga inom industrin, facket och näringslivet.

Caux är beläget på alpslutningarna ovanför Montreux vid Genève-sjön. Närmare upplysningar om Caux 1982 kan erhållas genom Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel: 08/10 34 56 eller 67 02 80.

SOLSJENITSYN UTMANAR VÄST:

Västerlandets svaghet — resultatet av tre sekels europeisk utveckling — ligger i själva Västerlandets grunder. Det västerländska samhället, sådant det ter sig i dag, alltmer hängivet åt konsumtion, ovilligt att arbeta, njutningslystet, med en familj som håller på att förstöras, frestat av droger, ateistiskt, förslamat av terrorism, har uttömt sin livsenergi och förlorat sin andliga hälsa: sådant det är kan det inte överleva.

Stärka egen ande

Naturligtvis kommer de underkuvade folken ännu här och där att resa sig, då och då hembara segrar som de kommer att betala med sitt blod. Men om man inte hoppas mer än så — och det gör man inte i dag — så går Västerlandet mot sitt fördärv. Hoppet för varje levande varelse på jorden i dag kan bara vara om en inre ordning: att stärka sin egen ande, att hylla livets verkliga värden.

Saxat ur *SvD*,
1982-01-24

Nästa nummer

av *Ny Värld* beräknas utkomma strax efter påsk.

TEMA: Invandrare, svenskar — Hur kan vårt mångkultursamhälle bli ett fungerande folkhem för alla?

Glöm inte att förnya prenumerationen på *Ny Värld* för 1982! Avgiften kr 35:- kan insättas på pg 70 98 70 - 0, Idé och Kultur.

Red.

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk uppriktning, utkommer med 6 nummer per år. **Utgivare:** Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. **Prenumerationspris** per kalenderår: Sverige och Finland Skr 35:—, postgiro 70 98 70-0, Idé och Kultur, Stockholm. **Lösnummerpris:** Skr 3:50. **Ansv. utgiv.:** Lennart Sjögren. **I redaktionen:** Håkan Ahlman, Gunlög Fur, Bror och Gerd Jonzon, Nils-Erik och Ann-Kristin Särnbrink. **Produktion:** Lars Rengfelt. **Distribution:** Alf Söderlund. ISSN 0347-2272. Schmidts Boktryckeri AB, Helsingborg 1981.